

# Sint-Cordula

---

## Basisschool

**Externe verrijkingsklas**

**Taaie Trawanten**

# 1. Identificatie van de voorbeeldpraktijk

School: Vrije basisschool Sint-Cordula

Schooljaar: 2025 - 2026

Onderwijsniveau: Lagere school

## 1.1. Thema van de voorbeeldpraktijk

Deze onderwijspraktijk gaat over de externe verrijkingsklas.

## 1.2. Fase van het zorgcontinuüm

- ☐ Brede basiszorg (bv. binnenklasdifferentiatie)
- ☒ Verhoogde zorg (bv. verrijkingsklas)
- ☐ Uitbreiding zorg/individuele trajecten

## 2. Beschrijving van de voorbeeldpraktijk

### 2.1. Doelgroep

Wie behoort tot (uiteindelijke) doelgroep van de praktijk?

De doelgroep van onze praktijk zijn de cognitief sterk functionerende leerlingen van de lagere school (vanaf L1 tot en met L6) die alle stappen van de binnenklasdifferentiatie hebben doorlopen (binnen fase 0 en fase 1 van het zorgcontinuüm). Specifiek richten we ons op de cognitief sterk functionerende leerlingen waarvan we hun aanleg willen gebruiken om tot hoge prestaties te komen door de kracht in zichzelf te vinden. Deze leerlingen hebben vaak nog groeikansen op de volgende persoonlijkheidskenmerken: doorzetten, fouten maken, omgaan met kritiek, verwerken van tegenslagen, gedisciplineerd werken, opkomen voor zichzelf en het vertrouwen hebben dat ze het kunnen.

Zijn er intermediaire doelgroepen? Zo ja, welke?

Omdat de klas- en zorgleerkrachten in de eerste plaats een belangrijke rol innemen bij het signaleren van deze cognitief sterk functionerende leerlingen, is het belangrijk om hen zo veel mogelijk te informeren over hoogbegaafdheid. Op die manier kunnen zij correct signaleren.

Hoe wordt bepaald welke personen tot de doelgroep behoren?

Vooreerst wordt er van onze klasleerkrachten verwacht dat er een ver doorgedreven binnenklasdifferentiatie doorgevoerd wordt. Bij deze differentiatie hebben we aandacht voor aanpassingen op tempo, moeilijkheidsgraad, oplossingsniveau en –wijze en compacten in de verschillende fases van leren: tijdens de instructie- en verwerkingsfase en tijdens de nabespreking. Daarnaast is er in de klas ook aandacht voor zelfstandig werk, zowel aan de hand van contractwerk als projectwerk. Daarbij passen we ook het huiswerk en de klasinterne hulp van deze leerlingen aan. Uiteraard hebben we bij deze aanpassingen aandacht voor een goed evenwicht tussen inspanning en ontspanning.

Wanneer we merken dat deze maatregelen onvoldoende blijken of er toch nog vragen zijn rond een eventuele hoogbegaafdheid of bezorgdheden rond gedrag, gaan we verder naar een volgende fase. Daarbij worden verschillende partners betrokken. Er wordt zowel een leerlingengesprek als een oudergesprek gepland. De leerling kan aangeven wanneer hij het best functioneert, in hoeverre hij vertrouwen heeft in zichzelf, of hij zich veilig voelt in de klasgroep, hoe hij omgaat met bemerkingen van medeleerlingen en volwassenen, wat zijn interesses zijn, ... De ouders kunnen aangeven wat de interesses zijn van hun kind, hoe het ontwikkelingsniveau is van hun kind en hoe het kind thuis is. Vanaf deze fase neemt de verantwoordelijke leerkracht van de kangoeroeklas de verdere planning en gesprekken op zich. Er is ook overleg tussen de betrokken klasleerkracht en de leerkracht van de kangoeroeklas. Het doel van deze gesprekken is het in kaart brengen van de ontwikkeling van het kind en het functioneren op dit moment.

Daarnaast wordt er ook gekeken naar de sterke eigenschappen van deze leerlingen en of deze leerling kenmerken van hoogbegaafdheid bezit. We proberen deze eigenschappen samen te brengen in 1 van de profielen van hoogbegaafde leerlingen. We hebben daarbij aandacht voor de verschillende vormen van intelligentie.

Daarbij bepalen we de doelen voor de komende periode. Er wordt ook samen bekeken welke de beste interventie is voor die leerling op dat moment. Dat kan gaan over een instap in de kangoeroeklas (op onze school heet dit 'de Taaie Trawanten', maar ook over een eventuele versnelling of het afnemen van een leerbaarheidsonderzoek als er toch nog twijfel blijft bestaan over een eventuele hoogbegaafdheid.

Bij elke fase wordt de leerling nauw betrokken. Deze fases worden ook allemaal genoteerd in het persoonlijk dossier van het kind.

### Betrokkenheid doelgroep

De cognitief sterke leerlingen bij de Taaie Trawanten werden in het verleden bevraagd aan de hand van een enquête over de praktische werking van de kangoeroeklas. De hoogbegaafde leerlingen hebben ook zelf de naam gekozen voor onze kangoeroeklas, namelijk 'Taaie Trawanten'. Op deze bovenstaande manieren hadden ze rechtstreeks invloed op de praktische werking van de kangoeroeklas.

Via hun ouders kregen de leerlingen ook de mogelijkheid om onze praktische werking te evalueren aan de hand van een enquête en hun ouders werden ook geregeld uitgenodigd op ons HB-café waarbij we vaak voorkomende uitdagingen bespraken.

## 2.2 Doel

### Hoofddoel

De hoofddoelen van deze voorbeeldpraktijk zijn: contact met ontwikkelingsgelijken en daarbij het sociaal-emotioneel functioneren, verbeteren van de werkhouding/studievaardigheden optimaliseren en het versterken van hun mentale welzijn. Daarvoor gaan we aan de slag met leerstof die zich bevindt in de zone van naaste ontwikkeling.

Het contact met ontwikkelingsgelijken vinden we belangrijk om het gevoel van het anders zijn te doorbreken. Met het optimaliseren van studievaardigheden en het verbeteren van de werkhouding willen we hen tools aanreiken om hun talent te kunnen omzetten naar hoge prestaties. Door het versterken van hun mentale welzijn willen we hen wapenen voor valkuilen in het leren gebruiken van hun potentieel.

### Subdoelen

Naast de 3 hoofddoelen van onze voorbeeldpraktijk hanteren we ook nog vele andere subdoelen. Deze subdoelen worden uiteraard op maat van de leerling gekozen in samenspraak met de leerling, de ouders en de betrokken klasleerkracht:

- Kunnen doorzetten als het moeilijk is
- Fouten durven maken en hulp durven vragen

- Kunnen nadenken over hoe je een taak maakt
- Tegenslagen kunnen verwerken
- Kunnen omgaan met kritiek
- Gedisciplineerd en geconcentreerd kunnen werken
- Voor zichzelf kunnen opkomen
- Vertrouwen hebben dat hij/zij het goed kan
- Verantwoordelijkheid dragen
- Delegeren
- Omgaan met leiderschap/volgzaamheid
- Eigen ideeën verwoorden en verdedigen
- Omgaan met verliezen
- Spelregels correct toepassen
- Opkomen voor een eigen mening en deze beargumenteren
- Gevoelens uiten en beschrijven
- Opgave grondig lezen
- Zelfstandig werking
- Opzoeken van info
- Info verwerken tot een persoonlijk werk
- Werkwijze: nauwkeurig, netjes, volledig, eerst in het klad,...
- Onderscheiden van hoofd- en bijzaken
- Kernwoorden aanduiden
- Samenvattingen/schema's maken
- Hulpmiddelen leren gebruiken (atlas, woordenboek, ...)
- Zichzelf niet als norm zien
- Empathische communicatie
- Verlaten van de comfortzone
- Leren dat iets bereiken tijd kost
- Versterken van de sociale omgang
- Presteren op niveau (niet over- of onderpresteren)
- Leren omgaan met weerstand en frustraties
- Leren omgaan met het anders zijn

## 2.3 Aanpak

### Algemene opzet van de voorbeeldpraktijk

We verdelen onze cognitief getalenteerde leerlingen voor de klasexterne werking in groepssamenstellingen volgens de 3 graden in de lagere school: eerste graad (L1 en L2), tweede graad (L3 en L4) en de derde graad (L5 en L6). Deze groepen komen 2 uur per week naar de Taaie Trawanten. De eerste les van het schooljaar wordt georganiseerd in de tweede week van september en het schooljaar wordt afgerond in de voorlaatste week van juni. We starten zo vroeg en eindigen zo laat in het schooljaar omdat we vanuit onze ervaring weten dat deze leerlingen de maanden september en juni ervaren als saai omwille van de vele herhalingslessen.

## Concrete inhoud van de voorbeeldpraktijk

### TAAIE TRAWANTEN TWEEDE EN DERDE GRAAD:

In onze kangoeroeklas van de tweede en de derde graad werken we samen aan projecten. Daarbij wisselen we af tussen zelfgekozen en opgelegde thema's. De maximum duurtijd van een project is van vakantie tot vakantie. De twee werkuren die we wekelijks inbouwen verdelen we zo: de eerste anderhalf uur werken we aan ons project, het laatste half uur nemen we de tijd voor iets anders.

Bij de opgelegde thema's staat het leren studeren, het leren verwerken van informatie centraal. Dit wordt geëvalueerd in deeltoetsen tijdens het thema. Dan leren ze al kleine leerstof hoeveelheden verwerken. Aan het einde van het thema volgt er dan een grote toets over het hele thema. Dat kan een toets zijn die verworven kennis bevraagt, maar ook verworven vaardigheden die ingeoefend werden tijdens het thema, zoals het opzoeken in een atlas bijvoorbeeld.

De zelfgekozen thema's werken we steeds uit volgens eenzelfde volgorde:

- Groepssamenstelling: De ene keer formuleren we eerst samen mogelijke thema's. Daarna kiezen de leerlingen een thema vanuit hun interesse en worden zo de groepen gevormd. De andere keer kiezen ze eerst met welke leerlingen ze zullen samenwerken en bepalen ze daarna, samen met hun groepsleden, rond welk thema ze hun project zullen vormgeven.
- Verdelen van CLIM-rollen: Om de verschillende talenten tot ontwikkeling te kunnen laten komen, vind ik het belangrijk dat elke leerling leert zich ten dienste te stellen van de groep. De eigen verrijking is daarbij belangrijk, maar ook anderen laten delen in die verrijking werkt waardering in de hand. Daarbij worden gelijkwaardigheid en respect voor het anders zijn gestimuleerd. De eerste keer mogen de leerlingen zelf kiezen welke rol ze graag willen opnemen in dit traject. Ze kunnen kiezen uit de rol van: organisator, verslaggever, materiaalmeester en bemiddelaar. Dit is natuurlijk afhankelijk van de groepsgrootte. Bij een volgende project moeten ze een andere rol op zich nemen om zo ook andere talenten tot groei te kunnen laten komen. Op het einde van het groepswerk evalueren ze hun eigen rol en ook de rol van de anderen in hun team. Daarnaast wordt ook bevraagd hoe ze de samenwerking hebben ervaren, wat ze willen borgen en welke werkpunten ze meenemen naar een volgende groepsopdracht.
- Brainstormfase: De leerlingen proberen zoveel mogelijk ideeën over hun onderzoek te bedenken. Daarbij trekken ze het onderwerp helemaal uit elkaar en noteren ze hun ideeën op een groot A3-blad. Dat blad wordt doorgegeven naar de andere groepen, zodat ook zij kunnen aangeven wat ze nog over dat thema willen weten.
- Splitsen in vakgebieden: De leerlingen nemen hun eigen brainstormblad er terug bij. Door het gebruik van verschillende kleuren, bundelen ze hun ideeën in verschillende vakgebieden. Ze bekijken daarbij welke info bij elkaar hoort. Daarna wordt elk vakgebied verdeeld over de verschillende groepsleden.
- Verzamelen en opzoeken: Verschillende informatiebronnen worden gehanteerd: informatieve boeken van de bib, opzoeken op het internet, bekijken van beeldmateriaal, opzoeken in woordenboeken, atlanten, encyclopedieën, ... De belangrijkste info per vakgebied wordt gebundeld. Daarbij schrappen ze dubbele informatie en oninteressant materiaal. Ze maken een kort verslag van hetgeen ze gevonden hebben en markeren hierbij de kernwoorden.
- Presentatie: Wanneer ze alle informatie hebben verzameld en geordend, kiezen ze samen op welke manier ze deze informatie zullen delen met de andere cognitief sterke leerlingen van hun graad. Daarbij mogen ze zelf voorstellen doen of kunnen ze kiezen uit (een combinatie van) de volgende mogelijkheden: spreekbeurt, powerpoint-presentatie, prezi-presentatie,

toneelstuk, strip, hoek inrichten in de klas, collage, poster, gezelschapsspel, film, quiz, ... Tijdens de presentatie worden de leerlingen beoordeeld door de begeleidende leerkracht op de volgende items: voorbereiding, inhoud, lichaamstaal, vlotheid, uitspraak, volume. De leerlingen weten vooraf waarop ze zullen beoordeeld worden. Na hun presentatie geeft de leerkracht onmiddellijke feedback over deze items. Ook de andere cognitief sterke leerlingen mogen delen wat ze knap vonden en welke werkpunten ze zouden kunnen formuleren.

Het laatste half uur vullen we wekelijks verschillend in. Volgende zaken komen daarbij geregeld aan bod:

- Samen spelen van een spel
- Stellingenspel
- Filosoferen aan de hand van verhalen
- Strategie spelen voor één speler
- Denkpuzzels
- Helpende gedachten
- Sociale vaardigheden
- Muzische activiteit: origami, stap voor stap tekenen, ...
- ...

#### TAAIE TRAWANTEN EERSTE GRAAD:

In de eerste graad werken we nog geen langdurige projecten uit. Onze werktijd van 2 uur bestaat uit een afwisseling van de hierboven vernoemde activiteiten waarbij we langer de tijd nemen om het proces vorm te geven. We werken ook samen aan kortere projecten, maar stellen daarbij de werkwijze van oplossen als belangrijkste doel: doorzetten, opgave grondig lezen, zelfstandig werken, nauwkeurig antwoorden, eerst in het klad werken, ...

#### VOOR ALLE COGNITIEF GETALENTEERDE LEERLINGEN BIJ DE TAAIE TRAWANTEN:

Elke leerling krijgt 3 keer per jaar een rapport. Daarop staan de resultaten van hun (tussentijdse) toetsen en worden er een aantal attitudes geëvalueerd via zachte evaluatie. Daarbij is er aandacht voor de doelstellingen van de onze werking en hun individuele doelstellingen. Er wordt niet standaard een oudercontact georganiseerd bij het rapport. We vragen aan de ouders om ons zo snel mogelijk te contacteren wanneer zij vragen of bemerkingen hebben. Andersom doen wij net hetzelfde. Wanneer wij een bezorgdheid hebben die we graag willen delen, zullen we zo snel mogelijk een oudercontact organiseren.

Eens per trimester organiseren we ook (in normale niet-corona tijden) een les in een vreemde taal. Daarbij nodigen we één van de ouders van onze school uit die een andere moedertaal spreekt. Samen bespreken we welke inhoud er aan bod zullen komen. Deze les wordt voor alle cognitief getalenteerde leerlingen georganiseerd. Volgende talen zijn al aan bod gekomen: Engels, Spaans, Russisch, Latijn, ...

Ook gaan we één keer per trimester naar een secundaire school in de buurt om in een labo aan de slag te gaan. Ook op dit moment werken we met alle cognitief getalenteerde leerlingen van de Taaie Trawanten samen. Vooraf bespreek ik samen met de vakleerkracht welke inhoud er aan bod zullen komen. Volgende vakgebieden hebben we in het verleden al eens kunnen verkennen: STEM, chemie, fysica, elektronica, ...

### 3. Uitvoering

#### Materialen

- Goed uitgerust klaslokaal met verschillende werkeilanden en ICT-materiaal
- Voor het verwerven van opzoekvaardigheden gebruiken we onder andere: woordenboeken, encyclopedieën, informatieve boeken, atlassen, het internet, ...
- Het doortesten van een leerling in functie van een niveaubepaling gebeurt door een LVS-afname (in de toekomst zullen we dit doen door de TVE-methode)
- Het in kaart brengen van de talenten en groeikansen van de leerlingen gebeurt via deze vragenlijsten via Hoogbegaafdheid in zicht:
  - o Denkprofielen – test – Sternberg
  - o Hoe knap ben jij – test – meervoudige intelligentie – Gardner
  - o Vragenlijsten (leerling-, leerkracht- en ouderversie)
- Het stellen van persoonlijke doelen en het uitleggen van de doelen van de kangoeroeklas gebeurt aan de hand van het Model van Talentontwikkeling – Jan Kuipers
- Voor het uitwerken van het beleid gebruikten we in de loop van de jaren (uiteeraard aangevuld met info vanuit literatuur en bijscholingen):
  - o Het SIDI-3 protocol
  - o Protocollen op het Prodia van het CLB
- Voor het uitwerken van verschillende projecten gebruiken we onder andere volgende materialen:
  - o Detective Denkwerk
  - o Outside the box
  - o Het grote vooruitwerkklapboek
  - o Thema's via MundoPlus
  - o Kien
  - o Somplex/Somplextra
  - o ...
- Filosofische verhalen via zininverhalen.nl, praatprikkelers
- Voor het leren doorzetten en hulp vragen gebruiken we volgend materiaal:
  - o Denksport (tectonic, binaire puzzels, Japanse puzzels, rikudo, ...)
  - o Vlaamse breinbrekers
  - o Logische breinbrekers
  - o Smartgames
- Voor het uitwerken van een expliciete lessenreeks rond leren leren in onze derde graad gebruikten we tijdschriften, zoals: EOS, National Geographic Junior, Hebbes...
- Aan sociale vaardigheden werken we aan de hand van Kikkerbecool
- CLIM gebruiken we om te werken aan samenwerken en versterken van verschillende rollen in groepswerk

#### Opleiding en competenties van de uitvoerders

Omdat er onvoldoende kennis en inzichten over hoogbegaafdheid worden overgebracht in de basisopleidingen van leerkrachten, lijkt het me noodzakelijk om diepgaandere opleidingen te volgen.

Dit is mogelijk bij verschillende opleidingscentra met expertise, namelijk: Exentra, Hoogbloeiër, Bekina, ...

Daarnaast moet de begeleider bereid zijn om zich levenslang bij te leren. Er loopt tal van wetenschappelijk onderzoek over hoogbegaafdheid. Dat brengt ons frequent tot nieuwe inzichten. Op basis van die nieuw verworven inzichten is een aanpassing in het schoolse beleid en in de praktische werking steeds nodig. Dat levenslang bijleren kan aan de hand van het volgen van bijscholing, door het lezen van literatuur en door samen te zitten met andere betrokkenen rond het thema hoogbegaafdheid.

Als begeleider moet je de rol van coach aannemen, mag je niet vervallen in een autoritaire lerarenstijl. Wees ook authentiek als leerkracht en als mens. Zeg wat je doet en doe wat je zegt. Geef hen autonomie binnen zo duidelijk mogelijk geformuleerde grenzen. Kader daarbij niet alleen wat je verwacht, maar ook waarom je dat verwacht. Durf open en transparant te zijn over je eigen leerproces dat nooit is afgerond. Durf expliciet in eigen boezem te kijken en geef toe wanneer je fout bent. En bovenal: gebruik humor!

### Randvoorwaarden

Het hele team moet eerst en vooral meer kennis vergaren over dit onderwerp. Wat is cognitief sterk functioneren? Hoe herken je cognitief sterk functionerende kinderen? Wat is het verband tussen cognitief begaafde kinderen en mindset? Hoe begeleid je onderpresteerders? Is versnellen steeds de beste optie? Vanuit het vergaren van deze kennis, zal duidelijk blijken dat ook deze groep leerlingen moet gezien worden als kinderen waarvoor aanpassingen in ons onderwijs nodig zijn. Als die bereidheid er is in het team, kan het beleid rond het begeleiden van deze leerlingen samen met het hele team bedacht en gedragen worden.

Er moeten op school uren worden vrijgemaakt voor deze externe verrijgingsklas. Niet enkel voor de daadwerkelijke uitvoering ervan, maar ook voor het inlezen, beleid aanpassen, bevragen van betrokkenen, bijsturen, ... Omdat deze werking bij ons op school al een aantal jaren wordt georganiseerd, werden deze uren beperkt tot de 2 uren werktijd per groep per week. Maar er is zeker ruimte voor het volgen van bijscholing en belangrijk overleg.

Praktisch is het handig wanneer er voor deze werking een lokaal kan voorzien worden. Ook moet er overleg zijn tussen alle betrokken leerkrachten om deze werking te kunnen inpassen in ieders lessenrooster: klasleerkracht, turnleerkracht, muzische leerkracht, ...

### Kosten

Op onze school worden er nu 6 lessen besteed aan de kangoeroewerking per week. Let wel: onze school besteedt niet meer zo veel tijd aan het ontwikkelen van een beleidsplan en het uitwerken van de praktische werking, omdat we al een heel aantal schooljaren werkzaam zijn. Het gaat hier telkens om kleine bijsturingen vanuit opgedane kennis uit bijscholing of interessante literatuur. Dit vraagt om slechts een kleine tijdsinvestering.

Voor de materiële kosten moet je rekening houden met volgende zaken: uitrusting van het lokaal (bord, bordstiften, ...), persoonlijk materiaal voor de leerlingen (kaft, kopies, ...), aankoop materialen (handleidingen, werkboeken, ...) en investeren in levenslang leren (bijscholing, literatuur, ...). Het is moeilijk om in te schatten wat daarvan de jaarlijkse kost is. Dat is erg afhankelijk van in welke fase de school zich bevindt. In de opstartfase zal er heel wat meer geïnvesteerd moeten worden om deze

werking op poten te kunnen zetten. Eens de werking loopt, worden de kosten jaarlijks beperkt tot het vernieuwen van materiaal en het investeren in het levenslang leren.

## 4. Onderbouwing

### Verantwoording

De verrijkingsklas Taaie Trawanten is een doelgerichte onderwijsinterventie voor cognitief sterk functionerende (CSF) leerlingen die binnen de reguliere klas onvoldoende worden uitgedaagd. Onderzoek toont aan dat een gebrek aan passende cognitieve uitdaging bij deze leerlingen kan leiden tot verminderde motivatie, een lager welbevinden en onderpresteren (Ramos et al., 2021; Snyder & Linnenbrink-Garcia, 2013). Het is daarom essentieel om CSF-leerlingen adequaat uit te dagen en te ondersteunen, onder meer via verrijkingsprogramma's die inspelen op hun specifieke onderwijsbehoeften (Kim, 2016).

Binnen Taaie Trawanten worden CSF-leerlingen homogeen gegroepeerd. Uit onderzoek blijkt dat het groeperen van deze leerlingen positieve effecten heeft op hun academische prestaties (Kulik & Kulik, 1992; Smeets, 2021). Daarnaast kan het contact met ontwikkelingsgelijken belangrijke sociaal-emotionele voordelen opleveren. Het ontmoeten van peers met eenzelfde denkt tempo en interesses kan bijdragen aan een positiever welbevinden (Lavrijsen & Verschueren, 2021).

Deze aanpak sluit aan bij het Differentiated Model of Giftedness and Talent van Gagné (2010), waarin talentontwikkeling wordt gezien als een samenspel tussen individuele capaciteiten en een stimulerende leeromgeving. De verrijkingsklas fungeert als zo'n omgeving, waarin zowel cognitieve als sociaal-emotionele ontwikkeling wordt ondersteund.

Hoewel de verschillen tussen leerlingen in de verrijkingsklas kleiner zijn dan in de reguliere klas, blijven CSF-leerlingen onderling sterk uiteenlopen, bijvoorbeeld in interesses, motivatie of zelfregulatievaardigheden (Verschueren et al., 2021). Daarom vertrekt de werking van Taaie Trawanten steeds vanuit de concrete onderwijsbehoeften van de leerlingen.

Tot slot wordt expliciet ingezet op het versterken van een groeigerichte mindset (Dweck, 2006). Door te werken met beheersingsdoelen en groeitaal leren leerlingen volhouden bij uitdagende taken en verdiepen ze hun leerproces. (Bakx et al., 2020).

### Samenvatting werkzame elementen

- Leerstof op maat
- Het stillen van hun leershonger
- Het contact met ontwikkelingsgelijken
- Leerkrachten die hen begrijpen
- Begeleiden van hun mentale sterktes
- Sturen om door te zetten
- Leren omgaan met wat nog niet lukt
- Het leren kennen en laten groeien van hun talenten
- Inzetten op het leren leren

- Het erkennen van hun zijn (rechtvaardigheidsgevoel, kritische ingesteldheid, gevoeligheid, perfectionisme)
- Het herkennen van hun anders zijn en daaraan koppelen dat dit een normaal gegeven is
- Aandacht hebben voor hun hindernissen, hen daarvan bewustmaken, hen daarmee leren omgaan/omkeren
- Overleg met klasleerkracht, leerkracht kangoeroewerking, ouders, leerling zelf
- Betrekken van de leerling bij het opstellen van individuele doelen

### Uitkomstenmonitoring

Wanneer een leerling instroomt bij de Taaie Trawanten worden er samen (met de leerling, ouders, betrokken klasleerkracht en leerkracht van de kangoeroeklas) doelen afgesproken om aan te werken. Deze doelen worden in het persoonlijk dossier van de leerling opgenomen. Door het overleg met alle betrokken partijen worden deze doelen ook gesteld voor de werking in de gewone klas en voor de begeleiding thuis. Op alle fronten wordt de leerling dus begeleid voor de vooropgestelde doelen. Op het rapport wordt de vooruitgang voor deze individueel gestelde doelen (naast ook de algemene doelen van de werking) besproken. Door observaties in de klas en bij de Taaie Trawanten wordt de evolutie in kaart gebracht. Deze vooruitgang wordt ook regelmatig besproken met de betrokken leerling.

Volgende methoden worden gebruikt om doelen te evalueren: toetsen van kennis, toetsen van vaardigheden, gesprek met leerling, gesprek met ouders, gesprek met klasleerkracht, observaties, evalueren van rollen en samenwerking in een groepswork, evalueren van een presentatie aan de hand van een kijkwijzer, ...

Hetgeen we nog niet hebben ingebouwd is een evaluatie op lange termijn. Omdat we reeds gedurende een langere periode deze kangoeroewerking in onze uitbreidingswerking hebben ingebouwd, kunnen we leerlingen die hebben deelgenomen aan onze werking en hun ouders bevragen over het effect van hetgeen ze leerden in deze kangoeroewerking. Dat is voor de toekomst. Op dit moment zijn we bezig met het verzamelen van hun contactgegevens en willen we heel graag een terugkomdag organiseren wanneer de maatregelen het weer toelaten.

We bevragen op dit moment ook de secundaire scholen hier in de buurt over hun beleid rond passend onderwijs bieden aan cognitief sterk functionerende leerlingen. Op die manier kunnen we nog beter op zoek gaan naar een school op maat van het kind. En kunnen we het uitgeschreven beleid dat de betrokken school doorgeeft, vergelijken met de ervaring van de Taaie Trawanten over de praktische werking.

**Ankerscholen worden door het expertisecentrum begeleid om hun voorbeeldpraktijken onderbouwd te evalueren en bij te dragen aan gedeelde inzichten in wat werkt in onderwijs. In dit onderdeel van de rapportage beschrijft de school het onderzoeksdoel, de gehanteerde methode en de belangrijkste resultaten.**

### Doel

Het doel van dit onderzoek is na te gaan welke vriendschapsverwachtingen cognitief sterk functionerende (CSF) leerlingen hebben in de lagere school en hoe deze worden ingevuld in de externe verrijkkingsklas in vergelijking met de reguliere klas.

### Effectiviteit

- **Eerste empirische aanwijzingen**
- Plausibele empirische aanwijzingen
- Zeer sterke empirische aanwijzingen

### Methode

In totaal werden 35 CSF leerlingen bevraagd in het tweede trimester van het schooljaar 2024-2025. De leerlingen waren afkomstig uit het tweede tot en met het zesde leerjaar en namen deel aan een klasexterne verrijkkingsklas binnen onze basisschool.

Voor de dataverzameling werd gebruikgemaakt van een gestructureerde interviewleidraad telkens aangepast aan de leeftijd van de leerlingen (bijlage A). Leerlingen werden individueel bevraagd, met vragen over hun gevoelens rond relaties, over de verschillende fases binnen vriendschapsverwachtingen en over het gevoel van anders zijn en/of eenzaamheid.

Zes interviews werden doelgericht geselecteerd voor een diepgaande thematische analyse. De interviews werden gecodeerd met behulp van een vooraf opgestelde codeboom (bijlage B) en verwerkt in Excel.

Daarnaast werden de audio fragmenten van alle 35 respondenten gericht systematisch geanalyseerd. Daarbij lag de focus specifiek op de antwoorden op de vraag waarin respondenten de verschillende fases van vriendschapsverwachting rangschikten naar mate van belangrijkheid.

Op die manier kunnen we de bevindingen uit de thematische analyse trianguleren met de bredere dataset.

Om de kwaliteit te waarborgen werd er een pilootinterview afgenomen. Daarnaast werden tijdens de gesprekken de conclusies regelmatig teruggekoppeld naar de respondent. Dit gebeurde om na te gaan of de verwoording en interpretatie van de antwoorden overeenkwamen met de beleving en intenties van de leerling, en om eventuele misverstanden onmiddellijk te corrigeren.

Als onderzoeker geef ik zelf geen les aan de CSF-leerlingen van de verrijkkingsklas. In het verleden was ik wel begeleider van verschillende verrijkkingsprogramma's. Concreet houdt dat in dat ik al een relatie van vertrouwen heb opgebouwd met de meerderheid van deze leerlingen. Andere CSF-leerlingen die later instroomden kennen me als zorgcoördinator op

onze school. Tijdens de interviews werd expliciet benadrukt dat de antwoorden van de leerlingen vertrouwelijk zouden worden behandeld.

## Resultaten

Vanuit de zes geselecteerde interviews gaven enkele respondenten aan andere vriendschapsverwachtingen te hebben dan de kinderen die hen omringen. Zo gaf een respondent aan dat 'andere kinderen zich niet aan spelregels of de gemaakte afspraken houden' (Milla, 8 jaar). Een andere respondent gaf ook het volgende aan: 'Ik laat de vriendschap wat los wanneer ik merk dat er niet aan alle eigenschappen van hechte vriendschap wordt voldaan' (Mauro, 11 jaar).

De meerderheid van de zes respondenten gaf aan zich regelmatig 'anders' te voelen dan de anderen. Zo verwoordde een respondent: 'Ik doe de dingen anders in mijn hoofd en ik begrijp andere dingen' (Milla, 8 jaar). Een andere respondent benadrukte afwijkende spelvoorkeuren: 'Ik speel liever andere spelletjes' (Marie, 8 jaar) terwijl een derde respondent wees op een verschil in motivatie en inzet voor schoolse prestaties: 'Ik begrijp niet dat anderen zich liever niet inspannen om goede punten te halen' (Marcel, 10 jaar). Eén van hen gaf aan zich niet alleen te onderscheiden van leeftijdsgenoten, maar ook van andere CSF-leerlingen: 'Ik voel me anders dan alle kinderen op de hele wereld' (Tom, 8 jaar). Een minderheid van de respondenten gaf daarentegen aan zich niet anders te voelen dan anderen, waarbij verschillen tussen kinderen werden gerelativeerd: 'Iedereen is anders'.

Het gevoel van eenzaamheid werd door een minderheid van de zes respondenten ervaren. De helft van de respondenten gaf aan zich nog nooit eenzaam te hebben gevoeld. Deze respondenten vertelden dat ze al hechte vriendschappen met andere CSF-kinderen hadden gesloten in de crèche of in de kleuterschool en zich daarom nog nooit eenzaam hebben gevoeld. Alle respondenten geven aan ook hechte vriendschappen te hebben uitgebouwd met kinderen die niet cognitief begaafd zijn.

De helft van de respondenten die ooit eenzaamheid hebben ervaren, vertelt dat ze zich minder eenzaam voelen door naar de externe verrijkingsklas te gaan. Vooral het werken in een kleine homogene groep van ontwikkelingsgelijken zou een positieve impact hebben.

'Ik vind het leuk dat ik met kinderen moet samenwerken die ook 'een soort van niveau zoals mij hebben' en dat ik niet, zoals in de klas, altijd de leiding moet nemen en altijd alles moet zeggen. Nee, zij werken ook.' (Marcel, 10 jaar) De analyse van de zes respondenten bevestigt de patronen die ook naar voren kwamen in de grotere groep respondenten wat betreft de belangrijkheid van de verschillende fases in vriendschapsverwachtingen.

Zowel de fase 'de veilige schuilplaats' als 'intimiteit en empathie' werd het vaakst als meest belangrijk aangeduid. Voor beide fases geldt dat voor 29 van de 35 respondenten (74%). De fase 'hulp en aanmoediging' wordt als redelijk belangrijke fase beoordeeld. 27 van de 35 respondenten (77%) plaatst deze fase op plaats 2 of 3 op een schaal van 5 (1 = meest belangrijk, 5 = minst belangrijk).

Als minst belangrijk werden de fases 'iemand om mee te praten' en 'speelpartner' beoordeeld. Respectievelijk 28 (80%) en 24 (69%) van de 35 respondenten plaatste deze fases op plaats 4 en 5.

Op basis van leeftijd kunnen we geen grote verschillen onderscheiden. Enkel de eerste en tweede eigenschap, namelijk 'veilige schuilplaats' en 'intimiteit en empathie', wisselt onderling afhankelijk van de leeftijd, alsook de vierde en vijfde eigenschap, namelijk 'iemand

om mee te praten' en 'speelpartner'. De algemene lijnen komen wel overeen met de wetenschap bij zowel de oudere als de jongere kinderen.

Ook op basis van het geslacht van de respondenten zijn er geen grote verschillen uit te lichten. Enkel de eerste en tweede plaats schalen ze anders in. De meisjes plaatsen 'intimiteit en empathie' voor 'de veilige schuilplaats' op plaats 1 en 2. De jongens ervaren dit omgekeerd.

### **Conclusie en discussie**

De resultaten suggereren dat deelname aan een klasexterne verrijkingsklas door meerdere respondenten wordt ervaren als ondersteunend voor het aangaan van hechte vriendschapsrelaties, met name doordat CSF-leerlingen er peers ontmoeten met gelijkaardige vriendschapsverwachtingen. Deze ervaringen wijzen erop dat het samenbrengen van CSF-leerlingen in een homogene leercontext voor sommige leerlingen een betekenisvolle sociale meerwaarde kan hebben. Daarom is het gericht homogeen groeperen van CSF-leerlingen op school belangrijk om frequent na te streven.

Daarnaast geeft de meerderheid van de leerlingen aan ook buiten de verrijkingsklas diepgaande vriendschappen te kunnen uitbouwen met niet-CSF-leerlingen met als voorwaarde dat deze kinderen voldoen aan gelijke vriendschapsverwachtingen.

Deze bevindingen zijn in overeenstemming met bestaande literatuur die stelt dat klasexterne verrijking een positieve rol kan spelen in de socio-emotionele ontwikkeling van CSF-leerlingen, onder meer door het bieden van een context waarin contact met ontwikkelingsgelijken onder andere centraal staat.

De meerderheid van de respondenten hechten sterk belang aan fases van vriendschap die in de literatuur vaak worden geassocieerd met meer gevorderde vriendschapsconcepten, zoals 'intimiteit en empathie' alsook 'een veilige schuilplaats'.

### **Implicaties voor praktijk?**

Verrijkingsklassen kunnen bijdragen aan het aangaan van hechte vriendschapsrelaties doordat zij voor CSF-leerlingen een context bieden waarin gelijkwaardigheid en gedeelde vriendschapsverwachtingen centraal staan. Daarnaast benadrukken de resultaten het belang om schoolteams bewust te maken van de andere vriendschapsverwachtingen die cognitief begaafde kinderen kunnen ervaren ten opzichte van hun leeftijdsgenoten.

### **Highlights**

- CSF-leerlingen hechten sterk belang aan fases van vriendschap die in de literatuur vaak worden geassocieerd met meer gevorderde vriendschapsconcepten, zoals 'intimiteit en empathie' alsook 'een veilige schuilplaats'.
- CSF-leerlingen gaan vriendschappen aan met kinderen die voldoen aan gelijkaardige vriendschapsverwachtingen, al dan niet ook cognitief sterk functionerend.

### **Referenties**

Bakx, A., Samsen-Bronsveld, E., & Hoogeveen, L. (2020). *Top 20 principes uit de psychologie voor het onderwijs aan en het leren van creatieve, getalenteerde en begaafde leerlingen van de voor- en vroegschoolse educatie, het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs*. American Psychological Association, Center for Psychology in Schools and Education.

Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. New York, NY: Random House.

Kulik, J. A., & Kulik, C.-L. (1992). Meta-analytic findings on grouping programs. *Gifted Child Quarterly*, 36(2), 73-77. <https://doi.org/10.1177/001698629203600204>

Lavrijsen, J. & Verschueren, K. (2021). Sociaal-emotioneel functioneren van cognitief begaafde kinderen en jongeren. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief talent: Handboek voor onderwijsprofessionals*. Acco Learn

Ramos, A., Lavrijsen, J., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Sypré, S., & Verschueren, K. (2021). Profiles of maladaptive school motivation among high-ability adolescents: A person-centered exploration of the motivational Pathways to Underachievement model. *Journal of Adolescence*, 88, 146-161. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2021.03.001>

Smeets, S. (2021). Groeperen en versnellen als interventie voor cognitief begaafde leerlingen. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van Cognitief Talent. Handboek voor Onderwijsprofessionals*. (pp. 131-145). Acco Learn

Snyder, K., & Linnenbrink-Garcia, L. (2013). A developmental, person-centered approach to exploring multiple motivational pathways in gifted underachievement. *Educational Psychologist*, 48(4), 209-228. <https://doi.org/10.1080/00461520.2013.835597>

Verschueren, K., Sypré, S., Struyf, E., Lavrijsen, J., & Vansteenkiste, M. (Eds.). (2021). *Ontwikkelen van Cognitief Talent*. ACCO learn.

**INLEIDING** – 2 minuten

Uitleg van het onderzoek:

*‘Hallo (naam). Ik ben juf Katie, een zorgjuf op onze school.*

*Ik wil je enkele vragen stellen over vriendschap. Deze vragen stel ik aan alle Taaie Trawanten. Jouw antwoorden helpen me om de werking van de Taaie Trawanten te verbeteren.*

*Ik zal af en toe iets opschrijven terwijl jij aan het praten bent. Alle antwoorden zijn juist. Je kan geen fout antwoord geven. Jouw antwoorden blijven tussen ons. Ik vertel er niets over tegen andere kinderen of leerkrachten of ouders.’*

Inleidende vraag:

- ‘Hoe is jouw dag al geweest?’

**MIDDEN: GEVOELEN** – 5 minuten

*Op de tafel liggen verschillende kaartjes met gevoelens. (De afnemer leest de verschillende gevoelens voor terwijl ze de kaartjes aanduidt)*

*Neem de kaart die past. (Het kind kan kiezen uit een aantal gevoelskaarten die op de tafel liggen.)*

- Gevoelskaarten: onzeker – eenzaam – anders – woest – verlegen – angstig – boos – blij – bang – doodsbang – jaloers – ontspannen – ongelukkig – rustig – stil – tevreden – veilig – verdrietig – vrolijk – zelfzeker
- Stellingen:
  - *Bij kinderen uit mijn klas voel ik me...*
  - *Bij de Taaie Trawanten voel ik me...*
  - *Bij vrienden die Taaie Trawant zijn voel ik me...*
  - *Bij vrienden uit mijn klas die geen Taaie Trawant zijn voel ik me...*
- Doorvragen:
  - *Wanneer voelde jij je zo?*
  - *Bij welke kinderen voel jij je zo?*
  - *Hoe kwam dat?*

**MIDDEN: VRIENDSCHAPSVERWACHTINGEN** – 10 minuten

- *Wat vind jij belangrijk aan een vriend? Rangschik deze kaartjes van minder belangrijk naar meer belangrijk.*
- Kaartjes met afbeeldingen en een slagzin: (worden voorgelezen en aangeduid door de afnemer)
  - Fase 1: Speelpartner:
    - Een vriend is iemand die met mij meespeelt. Ik mag het speelgoed van mijn vriend gebruiken of lenen.
  - Fase 2: Iemand waarmee ik kan praten:
    - Mijn vriend en ik delen dezelfde interesses. (Eventuele toelichting: mijn vriend en ik vinden dezelfde dingen leuk.)

---

<sup>1</sup> Voor de eerste graad werd een minder uitgebreide, en gemakkelijkere interviewleidraad opgesteld, rond dezelfde thema's.

- Fase 3: Hulp en aanmoediging:
  - Mijn vriend helpt en steunt me. Mijn vriend moedigt me aan.
- Fase 4: Intimiteit en empathie:
  - Ik bied troost en steun aan mijn vriend. Mijn vriend doet dat ook bij mij. We voelen veel vriendschap voor elkaar. We praten over onze gevoelens.
- Fase 5: De veilige schuilplaats:
  - We vertrouwen elkaar en luisteren naar elkaar. We voelen ons veilig bij elkaar. We zullen altijd vrienden blijven ook al zijn we het niet altijd eens.
- Het kind rangschikt de kaartjes van minder naar meer belangrijk.
- Kijk samen naar het kaartje dat voor het kind het meest belangrijk is:
  - *Waarom vind je deze kaart het belangrijkste?*
  - *Heb jij zo'n vriend op school? Wie is die vriend? Iemand uit je klas, uit de Taaie Trawanten, uit jouw leerjaar, uit een ander leerjaar?*
  - Doorvragen:
    - *Kan je dat wat verder uitleggen?*
    - *Wat doet die vriend voor jou?*
- Kijk samen naar het kaartje dat voor het kind het minst belangrijk is:
  - *Waarom vind je deze kaart het minst belangrijk?*
  - *Heb jij zo'n vriend op school? Wie is die vriend? Iemand uit je klas, uit de Taaie Trawanten, uit jouw leerjaar, uit een ander leerjaar?*
  - Doorvragen:
    - *Kan je dat wat verder uitleggen?*
    - *Wat doet die vriend voor jou?*
- *Heb jij een vriend die al deze eigenschappen heeft? (Eventuele toelichting: Heb jij een vriend bij wie al deze kaartjes passen?)*
  - *Wie is die vriend? Iemand uit je klas, uit de Taaie Trawanten, uit jouw leerjaar, uit een ander leerjaar?*
  - Doorvragen:
    - *Kan je dat wat verder uitleggen?*
    - *Wat doet die vriend voor jou?*
- *Heb jij een vriend die een paar van deze eigenschappen heeft? (Eventuele toelichting: Heb jij een vriend bij wie een paar van deze kaartjes passen?)*
  - *Wie is die vriend? Iemand uit je klas, uit de Taaie Trawanten, uit jouw leerjaar, uit een ander leerjaar?*
  - Doorvragen:
    - *Kan je dat wat verder uitleggen?*
    - *Wat doet die vriend voor jou?*
- *Zijn er nog andere zaken die jij belangrijk vindt in een vriendschap? (Eventuele toelichting: Hoe ziet voor jou een echte vriend eruit? Wat doet jouw vriend? / Wat doet jouw vriend niet?)*

### **MIDDEN: GEVOEL VAN ANDERS ZIJN / EENZAAMHEID – 5 minuten**

Vignet: Verhaal van Marie/Jef

(kaart met uitgetypt verhaal ligt mee op de tafel, zodat de leerling kan meelezen. De afnemer leest het verhaal voor. De leerling volgt mee op de kaart. Ter ondersteuning van het verhaal ligt er een prent)

**Jef** zit in het vierde/zesde leerjaar. Hij voelt zich niet altijd goed in de klas: hij is soms eenzaam of voelt zich wat 'anders' dan de andere kinderen. Sinds enkele maanden gaat Jef naar de Taaie Trawanten. Daar kan hij samen met andere kinderen werken aan moeilijke taken. Hij voelt zich beter in zijn vel. Hij werkt graag samen met de andere kinderen en vindt het fijn om bij hen te zijn.

**Marie** zit in het vierde/zesde leerjaar. Ze voelt zich niet altijd goed in de klas: ze is soms eenzaam of voelt zich wat 'anders' dan de andere kinderen. Sinds enkele maanden gaat Marie naar de Taaie Trawanten. Daar kan ze samen met andere kinderen werken aan moeilijke taken. Ze voelt zich beter in haar vel. Ze werkt graag samen met de andere kinderen en vindt het fijn om bij hen te zijn.

- Voel jij je soms eenzaam of anders zoals Jef/Marie?
  - Waarom wel/niet?
    - Kan je er iets meer over zeggen?
    - Hoe komt dat?
  - (Zo ja,) Waarom voel jij je nu niet meer anders of eenzaam (L1 en L2: alleen)?
  - (Zo nee,) Hoe komt het dat jij je nog steeds anders of eenzaam (L1 en L2: alleen) voelt?

**SLOT** – 1 minuut

Afsluitende vragen:

- Zijn er nog andere dingen die je mij wil vertellen over de Taaie Trawanten?
- Wat vond je van de vragen die ik je stelde?

## Bijlage B: codeboom

|                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Verschil in vriendschapsverwachting | Het verschil in vriendschapsverwachting verwijst naar de mate waarin kinderen uiteenlopende ideeën hebben over wat een vriendschap inhoudt en hoe een vriend zich zou moeten gedragen. Sommige kinderen verwachten diepe gesprekken, loyaliteit, eerlijkheid en wederkerigheid, terwijl anderen vooral samen willen spelen, plezier maken of tijdelijke speelkameraadjes zoeken. Wanneer de verwachtingen niet op elkaar aansluiten — bijvoorbeeld omdat een kind meer diepgang zoekt dan de ander — kan dit leiden tot misverstanden, teleurstelling of het gevoel dat een vriendschap niet wederzijds is. Het verschil in vriendschapsverwachting bepaalt dus in grote mate hoe kinderen hun relaties beleven en of ze zich daarin gezien en begrepen voelen. |
| Speelpartner                        | Fase 1 in vriendschapsverwachting – In de vroegste fase van vriendschap wordt een vriend gezien als iemand die het kind in het spel betreft en het kind toestaat zijn/jaar speelgoed te gebruiken of te lenen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Iemand om mee te praten             | Fase 2 in vriendschapsverwachting – Het delen van interesses wordt een belangrijk element in de vriendschapskeuze. Gesprekken tussen ‘vrienden’ hangen niet meer af van het spel of de activiteit waarbij de kinderen bezig zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Hulp en aanmoediging                | Fase 3 in vriendschapsverwachting – In dit stadium wordt een vriend gezien als iemand die hulp, ondersteuning of aanmoediging biedt. Echter niet andersom, het kind voelt nog niet de plicht om in ruil ook ondersteuning of hulp te bieden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Intimiteit en empathie              | Fase 4 in vriendschapsverwachting – Het kind begrijpt nu dat in vriendschap de behoefte aan en de verplichting om troost en steun te geven, van beide kanten komt. Het geven van genegenheid en het ontvangen ervan, worden een belangrijk element in de relatie.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Veilige haven                       | Fase 5 in vriendschapsverwachting - In deze fase wordt vriendschap gezien als een diepe en duurzame relatie van vertrouwen, trouw en onvoorwaardelijke acceptatie. Een echte vriend is als een veilige plek waar je naartoe gaat als je je maskers af wilt zetten. Wat je ook zegt, je weet dat je vriend echt zal luisteren en van je blijft houden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Gevoel van 'anders zijn'            | Cognitief begaafde kinderen ervaren vaak een diep gevoel van anders zijn omdat hun manier van denken, leren en waarnemen verschilt van die van gemiddeld begaafde leeftijdsgenoten. Ze begrijpen complexe onderwerpen sneller, stellen diepere of abstractere vragen en voelen emoties soms intenser. Hierdoor kunnen ze merken dat hun interesses, humor of gesprekken niet altijd aansluiten bij die van andere kinderen. Dit kan leiden tot gevoelens van isolatie, onbegrip of vervreemding, zelfs wanneer ze sociaal vaardig zijn. Het ‘anders zijn’ is dus niet alleen een kwestie van intellectueel niveau, maar ook van tempo, beleving en intensiteit, waardoor het kind zich regelmatig buiten de groep voelt staan.                                  |

|                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Gevoel van 'eenzaamheid'                                              | Cognitief begaafde kinderen kunnen zich eenzaam of sociaal geïsoleerd voelen omdat ze vaak anders denken, sneller redeneren of diepere interesses hebben dan hun gemiddeld begaafde leeftijdsgenoten. Ze merken dat gesprekken, spelvormen of interesses niet altijd aansluiten bij hun eigen niveau of belevingswereld. Hierdoor kunnen ze moeite hebben om écht aansluiting te vinden, zelfs wanneer ze sociaal vaardig zijn. Dit kan leiden tot het gevoel dat ze “er niet helemaal bij horen”, dat anderen hen niet begrijpen, of dat ze hun ware gedachten en gevoelens moeten inhouden om geaccepteerd te worden. De eenzaamheid zit daarbij niet in een gebrek aan mensen om hen heen, maar in het ontbreken van gelijkgestemden die hun manier van denken en voelen delen.                                         |
| Verbinding                                                            | Verbinding is het gevoel dat kinderen ervaren wanneer ze zich echt gezien, begrepen en geaccepteerd voelen door een vriend. Het is de ervaring dat je jezelf kunt zijn zonder je anders voor te doen, dat je plezier en zorgen kunt delen, en dat de ander oprecht geïnteresseerd is in jou. In een verbonden vriendschap voelen kinderen wederzijds vertrouwen, veiligheid en plezier: ze weten dat ze op elkaar kunnen rekenen, samen kunnen lachen, samenwerken en elkaar steunen. Verbinding geeft een diep gevoel van erbij horen en samen zijn, waardoor vriendschappen betekenisvol en vervullend worden.                                                                                                                                                                                                           |
| De leraar doet ertoe                                                  | ‘De leraar doet ertoe’ verwijst naar de cruciale rol die een leerkracht speelt in het herkennen, begrijpen en begeleiden van cognitief begaafde kinderen. Voor deze leerlingen maakt de houding, kennis en sensitiviteit van de leraar een groot verschil: zij hebben iemand nodig die hun denkt tempo begrijpt, hun nieuwsgierigheid waardeert en hen voldoende uitdaging, keuzevrijheid en diepgang biedt. Een leraar die openstaat voor hun vragen, hun gevoeligheden erkent en hun talenten stimuleert, creëert een veilige en stimulerende leeromgeving waarin het kind tot bloei kan komen. Door passend onderwijs, warme betrokkenheid en oprechte interesse kan de leraar bepalen of een cognitief begaafd kind zich gezien, begrepen en gemotiveerd voelt — of juist onderprikkeld, onbegrepen en teruggetrokken. |
| Uitdagende leerstof                                                   | Uitdagende leerstof is onderwijs dat aansluit bij de specifieke talenten, interesses en het denkniveau van een kind, bovenop het reguliere curriculum. Het biedt complexere opdrachten, verdiepende vragen, creatieve problemen of onderzoeksmogelijkheden die het kind stimuleren om verder te denken, verbanden te leggen en zelfstandig te redeneren. Door leerstof op maat krijgt het kind de kans om zijn cognitieve capaciteiten optimaal te benutten, nieuwsgierigheid te volgen en zich uitgedaagd en gemotiveerd te voelen. Dit type leerstof voorkomt onderprikkeling en draagt bij aan een gevoel van betekenisvol leren, waarin het kind actief betrokken is en zijn talenten kan ontwikkelen.                                                                                                                 |
| Werken in kleine groep van ontwikkelingsgelijken / homogeen groeperen | Werken in een kleine groep betekent dat kinderen les of opdrachten uitvoeren in een beperkte, overzichtelijke groep van ontwikkelingsgelijken, waardoor prikkels en afleiding worden verminderd. Voor cognitief begaafde kinderen kan dit een gevoel van rust en focus creëren: ze krijgen meer ruimte om hun eigen tempo te volgen, vragen te stellen en diepgaand te werken zonder zich te hoeven aanpassen aan het groepsritme van een grotere klas. Kleine groepen bevorderen ook intensievere begeleiding, persoonlijke interactie en een veiligere omgeving, waarin kinderen zich gehoord en begrepen voelen, en hun ideeën en talenten beter tot uiting kunnen komen.                                                                                                                                               |